

Pokora moudrých

Texty na tento týden

Př 30,1–9.11–14.17–20.24–28.32.33

Základní verš

„Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské.“ (Mt 5,3)

Pokora je v Bibli považována za velmi důležitou ctnost. Největší z proroků, Mojžíš, je označen jako nejpokornější člověk, který kdy žil (Nu 12,3). Podle Micheáše 6,8 Hospodin očekává od člověka, aby „pokorně chodil se svým Bohem“. Ježíš také trvá na tom, že pokora je ideál, který by měl křesťan přijmout: „Kdo se pokoří a bude jako toto dítě, ten je největší v království nebeském“ (Mt 18,4).

Máme snad něco, čím se můžeme vychloubat? Každý nádech, každý krok a každý dar přichází od Boha, v němž „žijeme, pohybujeme se, jsme“ (Sk 17,28). Ve světle kříže je i naše spravedlnost jako „poskvrněný šat“ (Iz 64,5). Čím se tedy můžeme chlubit?

Tento týden se zaměříme v rámci studia knihy Přísloví na pokoru. Vzhledem k naší situaci je velmi rozumné, abychom byli naplněni pokorou.

Kdo si myslíš, že jsi?

¹*Slova Agúra, syna Jákeova. Výnos. Výrok toho muže k Ítielovi, k Ítielovi a Ukalovi. ²Já jsem nejtupější z mužů a lidskou rozumnost nemám. ³Moudrosti jsem se neučil ani jsem si neosvojil poznání Svatého. ... ³²Jsi bloud, vynášíš-li se; máš-li nějaký záměr, ruku na ústa! ³³Stloukáním smetany vznikne máslo, tlak na nos přivodí krvácení, tlak hněvu vyvolá spor. (Př 30,1–3.32.33)*

Osobní studium

Co představují verše v Př 30,1–3.32.33?

Ponižování se, které vidíme v těchto textech, je zcela něco odlišného od obvyklého vyvyšování vládců ve starověkém Blízkém východě. Ti se často s oblibou chlubí svou moudrostí, svými úspěchy a vojenskými vítězstvími. Šalomoun se sám popisuje jako ten, kdo převyšuje „všechny krále země bohatstvím i moudrostí“ (1Kr 10,23; Kaz 2,9). Nebúkadnesar prohlásil: „Zdali není veliký tento Babylón, který jsem svou mocí a silou vybudoval“ (Da 4,27).

Protože autor textu přiznává svou vlastní nevědomost, nazývá vychloubání „hloupostí“. Hebrejské slovo pro „hloupost“ je „nabal“, což má souvislost se jménem Nábal. Tento člověk svých jednáním ilustroval hloupou pýchu (1S 25). Jeho naduté vychloubání přineslo důsledky v podobě hněvu a neshod. Apoštol Pavel také nazýval některé z členů sboru „blázny“, kteří se považují za moudré – a co bylo ještě horší, chlubili se tím (2K 11,18.19).

Mělo by nám být líto lidí, kteří se vychloubají (a snaží se tím zamaskovat vlastní nedostatek sebevědomí a nejistotu). Obvykle to ukazuje, jak jsou ve skutečnosti neznalí a naivní.

Aplikace

Proč se, podle L 18,9–14, velmi jednoduše můžeme dostat do stavu, v němž byl farizeus? Jak se může této pasti vyhnout?

Poznání Boha

4Kdo vystoupil do nebe i sestoupil? Kdo si nabral vítr do hrstí? Kdo svázal vody do pláště? Kdo vytýčil všechny dálavy země? Jaké je jeho jméno a jaké je jméno jeho syna? Vždyť je znáš. 5Všechna Boží řeč je protřibená, on je štítem těch, kteří se k němu utíkají. 6K jeho slovům nic nepřidávej, jinak tě potrestá a budeš shledán lhářem. (Př 30,4–6)

Osobní studium

Pýcha se objevuje u lidí, kteří osobně nepoznali Hospodina. A naopak, člověk, který žije ve společenství s Bohem, by měl být pokorný, protože je neustále v kontaktu s Tím, kdo nás všechny převyšuje. Když přemýšlíme o velikosti vesmíru a uvědomujeme si, že uctíváme Toho, kdo tento vesmír vytvořil, a že tentýž Bůh pro nás trpěl v osobě Ježíše na kříži, je těžké si představit, že bychom byli pyšní a nadutí.

Co Př 30,4–6 odhaluje o síle, vznešenosti a tajemství Boha?

Pět řečnických otázek v Př 30,4 nás nutí uvědomit si, jak moc toho o Bohu ještě opravdu nechápeme. Jakou výzvu před nás kladou?

Protože Bůh je Stvořitel (první čtyři otázky), zůstává daleko za hranicemi našeho chápání (pátá otázka). V knize Jób klade Bůh Jóbovi podobné otázky, aby si uvědomil, že nemůže pochopit Boha nebo jeho cesty (Jb 38–40,2).

Skutečnost, že Bůh je Stvořitel a že jej nemůžeme plně pochopit, nám dává důležitou lekci o tom, jak bychom měli přijmout jeho písemné zjevení. Kdo jsme my, když naše chápání i těch nejjednodušších věcí v přírodě je zahaleno a je plné tajemství, abychom zpochybnili Boží slovo či nebrali vážně části, které nechápeme anebo nám nedávají smysl?

Aplikace

Přemýšlej nad vznešeností a tajemstvím stvoření. Co ti to říká o vznešenosti a tajemství Stvořitele? Jakou ti tato vznešenost a tajemství může dát útěchu a naději?

Ani moc, ani málo

⁷O dvě věci tě prosím; neodpírej mi je, dříve než umřu: ⁸Vzdal ode mne šálení a lživé slovo, nedávej mi chudobu ani bohatství! Opatřuj mě chlebem podle mé potřeby, ⁹tak abych přesycen neselhal a neřekl: „Kdo je Hospodin?“ ani abych z chudoby nekradl a nezneuctil jméno svého Boha. (Př 30,7–9)

Osobní studium

Text zaznamenaný v Př 30,7–9 obsahuje jedinou modlitbu v knize Přísloví. Není náhodou, že tato prosba následuje ihned po zdůraznění, že Bůh je Stvořitel (Př 30,4), a po příslibu jeho věrnosti (Př 30,5).

Než budeme o cokoli Boha prosit, je důležité, abychom si byli jisti naším pevným vztahem k němu, naší důvěrou. Pokud bychom lhali, pak jednáme, jako by Bůh, který zná všechny věci, ani neexistoval. To je důvodem, proč je vyznání hříchu předpokladem pro odpuštění (1J 1,9). Boha nemůžeme podvádět, On nás vidí přesně takové, jakými jsme. Když se modlíme a pokořujeme se („ať položí svá ústa do prachu“ – Pl 3,29), odhalujeme tím nejen naši úctu a pokoru, ale ukazujeme také, že jsme si vědomi naší duchovní nahoty před Bohem.

V Přísloví 30,8 pisatel žádá Boha, aby mu „nedával“ chudobu ani bohatství. Když je sloveso „dávat“ poprvé použito v Bibli ve vztahu k lidem, týká se Božího daru potravin – jídla (Gn 1,29). A proto je v mnoha kulturách jídlo tradičně spojováno s modlitbou. Tato základní potřeba, která nás dělá tak závislými na Bohu Stvořiteli, předkládá zkušenost modlitby jako základ našeho přežití.

Obě v textu zmíněné prosby nevedou jen k vyrovnanosti lidského charakteru. Nakonec se setkávají v jednom cíli, kterým je Boží sláva. Pokud dostaneme příliš málo, můžeme krást a tak urážet Boha; pokud naopak budeme mít moc, nemusíme pocítovat potřebu Boha, či dokonce můžeme začít popírat jeho existenci. Je pozoruhodné, že tato druhá zmíněná skutečnost nás může vést k odchodu od Boha, ta první nás pravděpodobně udrží s ním v kontaktu.

Modlitba Otčenáš přináší stejný dvojitý záměr a cíl prosby: (1) „Dej nám dnes náš každodenní chléb“ (Mt 6,11), tedy prosba o poskytnutí našich základních potřeb; (2) „Neuved' nás v pokušení“ (Mt 6,13), tedy starost o to, co skutečně potřebujeme.

Aplikace

Přemýšlej o tom, jak jsi závislý na Bohu. Jak je možné přijímat tuto skutečnost tak, aby ti zároveň pomáhala růst ve víře? Jaké nebezpečí ti hrozí ve chvíli, kdy zapomínáš na tuto závislost?

Činy těch, kteří jsou domýšliví

¹¹Je pokolení, které zlořečí svému otci a své matce nežehná, ¹²pokolení, které se pokládá za čisté, ale není umyto od své špíny, ¹³pokolení, jež z vysoka hledí a přezíravě zvedá víčka, ¹⁴pokolení, jehož zuby jsou meče a jehož špičáky jsou dýky, aby požíralo v zemi utištěné a ubožáky mezi lidmi. ... ¹⁷Oko, které se vysmívá otci a pohrdá poslušností matky, vyklovou havrani od potoka, nebo je sezobou supí mláďata. ... ²⁰Stejně je tomu s cestou cizoložné ženy: pojí, otře si ústa a řekne: „Nedopustila jsem se ničemnosti.“ (Př 30,11–14.17.20)

Osobní studium

Pokora je pozitivní a přináší požehnání, nedostatek pokory je však nebezpečný a přináší kletby. Kniha Přísloví zdůrazňuje důležitost pokory a zmiňuje i ovoce, které přináší. Obsahuje však i přísná varování před nebezpečími, která pocházejí z pýchy.

Neúcta k rodičům (Př 30,11.17). Nejvážnějším projevem domýšlivosti a pýchy je, když děti pohrdají svým zdrojem života. Je velmi významné, že právě toto přikázání – ctít své rodiče a žehnat jim – je spojeno se zaslíbením života (Ex 20,12; Ef 6,2.3) a jeho přestoupení je potrestáno smrtí (Ex 21,15.17).

Samospravedlnost, sebestřednost (Př 30,12.20). Hříšníci, kteří si o sobě myslí, že jsou spravedliví, jsou na tom špatně, protože zůstanou ve svém hříchu. Jsou totiž přesvědčeni, že jsou čisti a nepotřebují odpuštění. To je důvodem, proč je vyznání hříchu natolik zásadní pro získání odpuštění (1J 1,9). Laodicejští, kteří tvrdí, že jsou bohatí, inteligentní a dobře oblečení (i když nevědí, že jsou chudí, slepí a nazí), dostávají radu, aby získali od Boha prostředky na zlepšení své zoufalé situace (Zj 3,14–18).

„Zde jsou představeni lidé, kteří se pyšní tím, jaké mají duchovní poznání a výsady. Neodpověděli ale na nezasloužená požehnání, která jim Bůh udělil. Jsou plni vzpoury, nevďčnosti a zapomnětlivosti vůči Bohu. Ale Bůh s nimi přesto jedná tak, jak jedná milující, odpouštějící otec s nevďčným, svévolným synem. Vzpírají se jeho milosti, zneužívají jeho výsad, pohrdají jeho příležitostmi a nevdají jim přízemní život v uspokojení, v žalostném nevďku, život prázdného formalizmu a pokrytecké neupřímnosti.“ (FW 83; VS 74)

Pohrdání (Př 30,13.14). Obraz vykreslující namyšlené lidi není pěkný. Nejenže „z vysoka hledí a přezíravě zvedají víčka“, ale oni také pohrdají těmi, které považují za méněcenné nebo méně důležité, než jsou oni sami. Obraz „tesáků“ a „zubů“ (Př 30,14) upozorňuje na to, jak špatné jsou jejich činy.

Aplikace

Přemýšlej o tom, jak ses choval nebo jak se chováš k ostatním – zejména k těm, vůči nimž bys mohl mít určitý pocit nadřazenosti (mnozí z nás tyto pocity zažili, že ano?). Jak se máme chovat správně? Jak můžeš projevit potřebnou pokoru?

Lekce z přírody

¹⁸Tyto tři věci mám za podivuhodné a čtyři nemohu pochopit: ¹⁹cestu orla po nebi, cestu hada po skále, cestu lodi v srdci moře a cestu muže při dívce. ... ²⁴Tito čtyři jsou na zemi nejmenší, a přece znamenití mudrci: ²⁵mravenci, národ bez síly, a přece si zajišťuje v létě pokrm; ²⁶damani, národ bez moci, a přece si staví obydlí v skalách; ²⁷kobylky, které nemají krále, a přece všechny vytáhnou válečně seřazeny; ²⁸ještěrka, kterou můžeš vzít do ruky, a přece bývá v královských palácích. (Př 30,18.19.24–28)

Osobní studium

V celé Bibli nacházíme obrazy z přírody jako ilustrace k vysvětlení duchovních pravd. Kniha Přísloví dává ve 30. kapitole skrze obrazy z přírody lekce o pokoře.

Co nám Př 30,18.19 říká o mezích lidského poznání?

Autor přísloví Agúr vidí tajemství v mnohých „obyčejných“ věcech. Zmiňuje fascinující směs záhad. První dva obrazy se týkají zvířat – let orla na obloze a had, který se plazí po zemi. Pak přesouvá svou pozornost na dvě záležitosti, které se týkají lidí: loď plující po moři a vztah muže se ženou. Dokonce i dnes, se všemi našimi vědeckými poznatky, mnohá tajemství zůstávají tajemstvími. Je velmi důležité, abychom nikdy neztratili naše vnímání a úctu k hloubce a vznešenosti života. Tento přístup nám pomůže, abychom zůstali pokornými před Bohem.

Jakých dalších tajemství přírody si autor v Př 30,24–28 všímá a vzbuzují v něm pozornost a úctu?

Je zajímavé, že bezprostředně předcházející verše (Př 30,20–23) mluví o lidské hlouposti a pýše. Pak se autor přesouvá do světa zvířat a připomíná malá a skromná stvoření. Když je zmiňuje, používá stejné hebrejské slovo pro „moudrost“, které je předtím použito v souvislosti s člověkem (Př 3,13), a dokonce i v odkazu na samotného Boha (Jb 12,13; Ž 104,24). I dnes, se všemi našimi vědeckými pokroky, často nevíme a nechápeme, co a jak tito tvorové dělají. O co víc jejich chování muselo mást tohoto moudrého muže kdysi dávno. A byl opravdu moudrý, protože jedním ze znaků moudrosti je, že umí přiznat, jak málo toho ví dokonce i o těch nejběžnějších věcech.

Aplikace

Přemýšlej o některých „nejobyčejnějších“ věcech v přírodě: o listu stromu, kapce vody, mušli... Jak by tě skutečnost, že i ty nejobyčejnější věci jsou plné záhad, měla udržovat pokorným?

Podněty k zamyšlení

„Podobnou úctu bychom měli projevovat také k Bibli. Měli bychom mít k této knize úctu, nepoužívat ji nikdy pro běžné účely ani s ní zacházet neopatrně. Boží slovo by nikdy nemělo být vyslovováno jako žert anebo překrouceno do podoby vtipu. ‚Všechna Boží řeč je protříbená.‘ (Př 30,5) ‚Co vysloví Hospodin, jsou slova ryzí, stříbro přetavené... ‚sedmkrát protříbené.‘ (Ž 12,7)“ (ED 244; VYCH 143)

„Kristus začal své Kázání na hoře požehnáním. Blahoslavení jsou ti, kdo si uvědomují svoji duchovní bídu a cítí potřebu vykoupení, řekl. Evangelium má být kázáno chudým, ne pyšným, kteří si myslí, že jsou duchovně bohatí... Dokud člověk neuzná svoji vlastní slabost, nezbaví se pocitu soběstačnosti a nepodřídí se Bohu, nemůže Pán pro jeho záchranu nic udělat. Jen za těchto podmínek může člověk přijmout dar, který mu Bůh chce udělit. Tomu, kdo si uvědomuje svoji bídu, není nic odepřeno. Má neomezený přístup k všemohoucímu Bohu.“ (DA 299.300; TV 188)

Otázky k rozhovoru

- 1. Zamyslete se společně nad plánem spasení a nad tím, co bylo vyžadováno pro naši záchranu. To znamená, že jsme tak padlí, tak zkažení a tak zlí, že pouhá proměna k lepšímu by k vykoupení z hříchu nestačila. Bez ohledu na to, jak moc jsme se změnili, nezachrání nás to. Potřebovali jsme náhradníka, zástupce, někoho, kdo se zákonně postaví na naše místo a jehož spravedlnost nás před Bohem ospravedlní. Jak nám tato skutečnost ukazuje, že pycha a nadutost jsou jedny z těch nejhorších hříchů padlých bytostí, jimiž jsme?*
- 2. Jak naše existence závisí na Bohu? Jak nám příroda ukazuje, že Bůh udržuje naši existenci?*
- 3. Zamyslete se nad modlitbou v Př 30,7–9. Podívejte se na její vyrovnanost. Jak můžeme nacházet rovnováhu ve všem, co děláme? Proč je to tak důležité?*